

Stanislav Žaža

LATINA A ŘEČTINA
V SLOVNÍ ZÁSOBĚ,
GRAMATICE A TERMINOLOGII
SLOVANSKÝCH JAZYKŮ

LATINA A ŘEČTINA V SLOVNÍ ZÁSOBĚ,
GRAMATICE A TERMINOLOGII
SLOVANSKÝCH JAZYKŮ

STANISLAV ŽAŽA

Masarykova univerzita

Brno 2010

Práce byla uskutečněna za podpory Výzkumného záměru MŠMT ČR č. MSM 0021622435 „Středisko pro interdisciplinární výzkum starých jazyků a starších fází jazyků moderních“, který se řeší v Ústavu klasických studií Filozofické fakulty Masarykovy univerzity (od 1. 1. 2007).

© Stanislav Žaža, 2010

© Masarykova univerzita, 2010

ISBN 978-80-210-7643-3 (online : pdf)

ISBN 978-80-210-5138-6 (brožovaná vazba)

O B S A H

Předmluva	5
1. Úvod	6
2. Význam antických jazyků pro současnost	7
3. Vznik a rozvoj antického bádání o jazyku	8
4. Řečtina a její vztah k slovanským národům	9
5. Řecké písmo a jeho vliv u Slovanů	10
6. Srovnávací tabulka řecké abecedy a cyrilice	12
7. Latina a její vztah k evropským a zvláště k slovanským národům	14
8. Latinské písmo. Latinka ve slovanských jazycích	15
9. Odraz řečtiny a latiny ve zvukové stránce slovanských jazyků	18
1. Výslovnost slov antického původu 18 – 2. Vztah k domácím zákonitostem 20 – 3. Vlastní jména s [k] a <i>sykavkami</i> 21 – 4. Slovní přízvuk 22 – 5. Fonologická kvantita samohlásek 22	
10. Výrazy antického původu ve slovní zásobě slovanských jazyků	23
1. Původní výpůjčky 23 – 2. Pozdější přejímání 24 – 3. Prostřednictví západních jazyků 24	
11. Podíl antických prvků v slovní zásobě jednotlivých slovanských jazyků	27
1. Předpoklady k přejímání slov 27 – 2. Možnosti tvoření dalších jednotek od přejatých substantiv 28 – 3. Poměr slov latinského/řeckého původu v západních a východních slovanských jazycích 28 – 4. Latinské a slovanské názvy měsíců – 30	
12. Vztah latiny (řečtiny) k morfologii a tvoření slov slovanských jazyků	31
1. Tvary slov latinsko-řeckého původu v jednotlivých slov. jazycích 31 – 2. Rodová charakteristika těchto substantiv 32 – 3. Protějšky slov s příponami řecko-latinského původu v slov. jazycích 34 – 4. Slova s předponami řecko-latinského původu v slov. jazycích 35	
13. Jmenné kategorie antických a slovanských jazyků	36
1. Kategorie rodu 36 – 2. Kategorie čísla 36 – 3. Kategorie životnosti/neživotnosti 37 – 4. Kategorie pádu 37	
14. Shody a rozdíly ve funkcích pádů mezi antickými a slovanskými jazyky	38
1. Nominativ 39 – 2. Vokativ 40 – 3. Genitiv <i>adverbální</i> 41, <i>adnominální</i> 42 – 4. Dativ <i>adverbální</i> 44, A. vázaný na sloveso 44, B. volný 46, <i>adnominální</i> 47, A. adsubstantivní 47, B. adadjektivní 47 – 5. Akuzativ A. <i>předmětový</i> 48, B. <i>přísluvečný</i> 49 – 6. Lokál 49 – 7. Instrumentál A. <i>sémantický</i> 50, B. <i>syntaktický</i> 52 – 8. Ablativ 53	

15. Slovesné kategorie antických a slovanských jazyků	54
<u>1.</u> Opisné pasivum 54 – <u>2.</u> Dvojí kondicionál 55 – <u>3.</u> Plusquamperfektum 55 –	
<u>4.</u> Futurum exaktum 56 – <u>5.</u> Jednoduché tvary minulého času 56	
16. Syntaktické konstrukce antických a slovanských jazyků	56
<u>1.</u> Prostupnost syntaxe 56 – <u>2.</u> Vliv řečtiny na syntax staroslověnštiny a ostatních slo-	
vanských jazyků 57 – <u>3.</u> Vliv latiny na slovanské jazyky 57 – <u>4.</u> Přechodníky a slovesná	
adjektiva, jejich zastoupení v různých slov. jazycích 57 – <u>5.</u> Absolutivní užití participií	
59 – <u>6.</u> Infinitivní konstrukce 59 – <u>7.</u> Infinitiv a supinum. 60 – <u>8.</u> Akuzativ (nominativ)	
s infinitivem (AcI) a pod.útvary 61 – <u>9.</u> Protějšky AcI ve východoslovanských jazycích	
61 – <u>10.</u> Větné ekvivalenty AcI 62 – <u>11.</u> Vliv latiny na jiné typy souvětí 63 – <u>12.</u> Šíření	
kondicionálu ve vedlejších větách 63 – <u>13.</u> Latinizace slovosledu a větosledu 64	
17. Závěr	65
18. Резюме	66
19. Bibliografie	75
20. Zkratky	82

PŘEDMLUVA

Tato práce byla uskutečněna v rámci výzkumného záměru MŠMT ČR č. MSM 0021622435 „Interdisciplinární výzkum starých jazyků a starších fází jazyků moderních“, který se řeší v Ústavu klasických studií Filozofické fakulty Masarykovy univerzity.

Její obsah navazuje na text přednášky, kterou v rámci Ústavu slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity konal autor publikace v letech 2005–2009 pro posluchače magisterského studia slavistických oborů. Přednáška měla být jakousi nástavbou na základní kurs latiny, který studenti absolvovali (popř. měli absolvovat) v prvním ročníku bakalářského studia svého oboru. Ten byl pro řadu z nich tehdy prvním setkáním s latinou, protože jen některým z nich se dostalo poznání tohoto jazyka a jeho významu už na střední škole, jak tomu bývalo za dřívějších dob.

Původní ne zcela výstižný název přednášky „Řecko-latinské základy mluvnice a terminologie“ byl pro tuto publikaci upraven tak, aby více odpovídal realitě. Jde nám totiž o celkově širší pojetí vztahů antických a slovanských jazyků (viz oddíl 1).

Časový rozsah přednášky nedovoľoval, aby byla při výkladu každého problému věnována v rovné míře pozornost všem slovanským jazykům. Tento nedostatek bylo možno v publikaci napravit jen z jisté části, mimo jiné i proto, že ne pro všechny tyto jazyky bylo ve všech směrech k dispozici dostupné kvantum vyhovujícího jazykového materiálu a příslušné literatury. Pozornost však byla v tom či onom rozsahu věnována všem slovanským jazykům realizovaným v současné době na Filozofické fakultě MU.

Autorovo poděkování patří všem kolegyním a kolegům, kteří ať již výsledky vlastní publikované činnosti, nebo různými formami rady a pomoci přispěli ke konečné podobě rukopisu. Za součinnost v přípravě bibliografie děkuji zvláště Mgr. Anně a Marii Žákovým z Ústavu klasických studií Filozofické fakulty MU, za revizi textu ruského resumé pak Mgr. O. Bergerové z univerzity v Nižním Novgorodě.

Zvláštní díky za mimořádnou pozornost věnovanou obsahu této publikace a pročtení jejího textu si zaslouží především prof. PhDr. Antonín Bartoněk, DrSc., a rovněž doc. PhDr. Aleš Brandner, CSc.

V Brně v říjnu 2009

Autor

1. ÚVOD

Při porovnávání dvou vzájemně blízkých jazyků nalézáme v nich vedle mnohých shod i řadu výraznějších či méně výrazných rozdílů, jejichž původ je někdy více, jindy méně zřetelný. Tak např. pojem ‚souvislý porost jehličnatých/listnatých stromů‘ vyjádří čeština, slovenština, ruština jménem ‚les/лес‘, polština ‚las‘, ukrajinština ‚ліс‘, bulharština ‚лѳпа‘, slovinština, chorvatština, srbština, ‚šuma/шума‘. Česká (slovenská) výpověď ‚prší‘ má v polštině podobu (deszcz) *pada*, v ruštině *идѳм дождѳ* v ukrajinštině *идѳ дощ*, v bulharštině *вапи (дѳждѳ)*, v slovinštině *dež gre*, v srbštině a chorvatštině *nada киша/pada kiša*.

Příčiny různých odlišností tkví v podmínkách, v nichž se ten který jazyk spolu se společenstvím svých nositelů vyvíjel. Máme-li na mysli jazyky geneticky příbuzné, tvořící jazykovou rodinu, jakými jsou jazyky slovanské, předpokládáme, že odlišnosti mezi nimi jsou především výsledkem **individuálního vývoje** jednotlivých jazyků ze společného slovanského prajazyka, *praslovanštiny* (viz LAMPRECHT 1987). Nejvýrazněji se výsledky tohoto procesu projevují ve *slovní zásobě* jazyka. Všestranné podrobné zkoumání jejich příčin je úkolem *etymologie* (viz VEČERKA a kol. 2006).

Jiným z činitelů, kterým lze některé z rozdílných jevů objasnit, může však být i **vliv dalšího jazyka** (jazyků), který(é) mohl(y) v průběhu historického vývoje na pozorovaný jazyk působit a zanechat v něm více nebo méně znatelné stopy. Původcem podobných odlišností bývá především jazyk (jazyky) etnického společenství, s nímž příslušníci daného národa přicházejí v historii do ekonomických, politických i kulturních vztahů. Takové mezijazykové kontakty mohou být velmi složité a různorodé a jsou s to zasahovat vedle slovní zásoby i do jiných jazykových oblastí. Působit takto mohou hlavně jazyky etnik geograficky blízkých, ale i národů vzdálenějších. Obvyklé je působení jazyka vývojově příbuzného, ale nezřídka mají vliv i jazyky geneticky nepříbuzné. Vzájemné vlivy jazyků mohou jít i tak daleko, že se při územní souvislosti a při součinnosti různých faktorů společensko-politického rázu vytvářejí některé společné rysy i u jazyků různého původu a tím vzniká tzv. **jazykový svaz** (соіѳз языкѳв, language union, sr. AXMAHOBA 1966, 447; ERHART 1984, 133). Příkladem může být balkánský jazykový svaz, tvořený *bulharštinou* s *makedonštinou*, *rumunštinou* a *novorečtinou*, jenž se vyznačuje některými společnými prvky (nedostatkem či absencí *infinitivu*, zčásti přítomností *postpozitivního členu*, zánikem *pádových koncovek* a jejich náhradou *předložkami*).

Výrazným dokladem působení na druhé jazyky mohou být jazyky velkých národů, jejichž nositelé podstatně zasahují do širšího společenského vývoje. Jde o tzv. jazyky **světové**, jako *angličtina*, *francouzština*, *němčina*, *ruština*, *španělština*, v Asii *čínština*. Tak např. v češtině máme výrazy, které za svůj vznik vděčí němčině, jako *brýle*, *šunka*, *hoblík*, *hřbitov*, *cestopis*, *sdělit*, *ovlivnit*, *upevnit* aj. Z angličtiny jsme přijali slova *tramvaj*, *hokej*, *foťbal*, *mítink*, *splín*, *lídr*, *lančmít*, *displej*, *mejkap* a mn. j. Ruština má zase z francouzštiny slova *абажѳр*, *аванс*,

душ, журнал, шедевр, этаж aj. Podobně jsou na tom – i když v různé míře – i jiné slovanské a evropské jazyky.

Na vzniku a vývoji evropské kultury se rozhodujícím způsobem podílely jazyky **antické – řečtina a latina**. Proto vděčí historickému působení těchto dvou jazyků také všechny evropské, tedy i slovanské jazyky za různé změny, které ovlivnily jejich dnešní podobu..

Přejetím výrazů z antických jazyků vznikla mnohá slova užívaná dnes v řadě evropských i mimoevropských jazyků – *internacionalizmy (evropeizmy)* jako *technika, ekonomie, republika, senát, demonstrace, prezident, ministr, restituce* a mnoho jiných (viz zde v oddíle 10). Řečtina a latina se tak uplatnily jako velmi vyspělé spisovné jazyky s bohatým slovníkem, ale také s propracovanou mluvnickou stavbou. Byly mj. i nositeli textů náboženských, které bylo třeba přesně a věrně tlumočit. Stály při zrodu nejstarších slovanských spisovných jazyků a po dlouhou dobu s nimi byly v přímém kontaktu jako jazyky, z nichž se překládalo a podle nichž se upravovaly starší překlady (sr. BAUER 1972). Uvádíme proto v dalším některé důležité základní poznatky o charakteru a vývoji těchto dvou antických jazyků. Přitom vedle popisu případů, kdy se vliv antických jazyků na slovanské projevuje více či méně evidentně, věnujeme pozornost i takovým jevům, v nichž porovnání odhaluje vztahy blízké jen z hlediska typologického, které však mají svůj nesporný význam pro lingvistické studium (sr. LOTKO 1997).

2. VÝZNAM ANTICKÝCH JAZYKŮ PRO SOUČASNOST

V současném světě má latina (a s ní i řečtina) význam nejen pro poznání celkového rázu i jednotlivých pamětihodností **antické kultury**, jejíž dědičkou je kultura našeho národa i jiných slovanských a evropských národů. Při studiu české a evropské **historie** i příbuzných oborů je znalost latiny, již je sepsána řada administrativních, právních i církevních dokumentů, nezbytnou podmínkou úspěšných badatelských výsledků.

Platí to však i pro studium mnoha nejrůznějších *jiných oborů*, v nichž je latina (spolu s řečtinou) základem odborného názvosloví, **terminologie** (srov. o tom podrobněji v odd. 10).

Především *latina* je rovněž zprostředkovatelkou poznání **moderních jazyků**, a to nejen při poznávání lexikálních analogií: struktura latiny, opírající se o průhledná paradigmata v tvarosloví i o logické zákonitosti ve skladbě, napomáhá rychlejšímu dosažení myšlenkové obratnosti a pohotovosti, umožňuje dokonalejší porozumění textu i v jiném cizím jazyce, tříbí vyjadřovací schopnosti a při zpětném překladu odhaluje i výrazové možnosti mateřského jazyka. To má značný význam zvláště v profesionální činnosti **překladatelské a tlumočnické**.

Myšlenková pohotovost a schopnost rychlého bipolárního řešení vyjadřovacích situací, kterou umožňuje důsledná a logická stavba latiny, se může velmi

dobře uplatnit nejen při simultánním tlumočení, ale i při zvládnání různých *rozhodovacích operací*, s nimiž se setkáváme při obsluze počítačů a jiných přístrojů.

Přibližování bohatého kulturního odkazu antiky může účinně přispívat k formování profilu mladého člověka a kompenzovat mnohé negativní vlivy současného do značné míry dehumanizovaného světa.

3. VZNIK A ROZVOJ ANTICKÉHO BĀDÁNÍ O JAZYKU

BĀdání o jazyku je velmi starého data. V antickém svĕtĕ nedosahovalo sice ůrovně vĕzkumů v oblasti filozofie, které se staly základem dalšího pokroku v této oblasti a bez kterých by byl příští vĕvoj evropské filozofie nemyslitelný. Nicménĕ základy ůvah o jazyce vznikaly právě v lŭnĕ uĕení **řeckých filozofů** – Hĕrakleita, Dĕmokrity, Platóna. Platón (427–347) v dialogu *Κρατύλος* uvaŕuje o vzniku řeĕi (ptá se, zda existují slova od přírody – *φύσει*, ĕi jako vŕsledek dohody mezi lidmi – *θέσει*) a zavedl také pojmy *ὄνομα* a *ῥῆμα*, z nichŕ se později vyvinulo rozlišení slovních druhů *jmĕno* a *sloveso*. Vĕdeckou pozici zaujal vřak jako první aŕž Platónův ŕák *Aristotelĕs ze Stageiry*, univerzální antický myslitel (384–322). Termín *pád* (ř. *πτῶσις*) u něho znamená jakoukoli změnu slova jak při skloňování, tak při časování.

Aristotelovo uĕení rozvinula filozofická škola **stoiků**, která pokládala gramatiku, zejména syntax, za ĕást *filozofie*. Stoikové se zaslouŕili také o klasifikaci slovesných rodů, časů i vidů a alexandrijský uĕenec *Aristarchos ze Samothráky* uzavřel pak v 1. pol. 2. stol. př. n. l. antická bĀdání o identifikaci slovních druhů. Ale aŕž Aristarchův ŕák *Dionýsios Thráx* (cca 170–90) v díle *Τέχνη γραμματική* podal první soustavný nástin řeĕké mluvnic (hláskosloví a tvarosloví), která se stala základní uĕebnicí na dalších 1500 let. ZĀrodeĕní podobu syntaxe lze najít aŕž u pozdějšího alexandrijského uĕence *Apollónia Dyskola* v 1. pol. 2. stol. ve spisu *Περὶ συντάξεως*.

Uŕ stoikové oddĕlili skloňování od časování a za **pády** začali považovat jen změny jmen. Základní tvar nazvali *πτῶσις ὀρθή*, pád přímý, a ostatní tvary pády nepřímými, *πτῶσεις πλάγαι*. Změna pádu se nazývala *κλίσις*, tj. odklon, odklonĕní, sklonĕní. Jednou z teorií o vzniku tĕchto termínů je i představa o sklĀnĕjící se holi nebo pisátku při ukazování na tabuli (o kategorii pádu viz podrobnĕ v odd. 13 a 14).

Římanĕ přejali své uĕení o jazyce od Řeků. Základy studia latiny poloŕil při své návřtĕvě Říma v r. 168 př. n. l. stoický filozof pergamské školy *Kratĕs z Mal-lu*. Ale aŕž v 1. stol. př. n. l. uveřejnil římský polyhistor *M. Terentius Varro Reatinus* (116–cca 27) významné dílo o latinĕ *De lingua Latina*, z jehoŕ 25 knih se zachovalo jen 6. Nejrozsáhlejším dílem o latinĕ je vřak soubor 18 knih konstantinopol-ského pedagoga *Prisciana* (16 knih o morfologii, 2 o syntaxi).

4. ŘEČTINA A JEJÍ VZTAH K SLOVANSKÝM NÁRODŮM

Řečtina patří k jazykové rodině *indoevropské*, a to k její samostatné větvi, která je blízká větvi *západní*. K té ze současných indoevropských jazyků náležejí jazyky *germánské*, *keltské* (různá nářečí ve Walesu, Skotsku a Bretani), *jazyk irský* a *jazyky románské* (jako dědici latiny).

Východní větev indoevropských jazyků tvoří zvláště jazyky *slovanské*, *baltské* (litevština, lotyšština), *albánština* a *arménština*.

V nedávné době se dospělo a stále se dospívá k novým pozoruhodným výsledkům o původu a kultuře obyvatel egejské oblasti *před příchodem Řeků* kolem roku 2000 př. Kr. a o jejich dalších osudech po smíšení s řeckým obyvatelstvem (viz BARTONĚK 2007 a 2009).

Starověkou řečtinu představoval v počátcích značný počet vzájemně blízkých *nářečí*, z nichž se některých užívalo jen v denním životě, jiným se dostalo rázu spisovného jazyka. V posledních letech byly podrobně zpracovány nejnovější objevy o vzniku, vývoji a historii těchto dialektů, zvláště *mykénské řečtiny*, až z let 1400–1200 př. Kr. (sr. BARTONĚK tamt.).

Klasická řecká nářečí se člení na

aiolská (na ostrově Lesbu, na maloasijském pobřeží, v Thessalii a Boiótii); jimi jsou psány lyrické básně *Alkaia* (ok. 600 př. n. l.) a o něco mladší *Sapfy*;

dórská (na Peloponésu a ve středním Řecku); dórsky psali mj. lyrikové *Simonidés* (556–468) a *Pindaros* (ok. 520–440), ale také matematik *Archimédés* ze Syrákús (ok. 285–212);

nářečí *arkadsko-kyperské* (na Kypru), známé jen z nápisů neliterárního rázu;

iónsko-atická (na maloasijském pobřeží, na ostrovech v Egejském moři, na Euboji a v Atice). Staroiónské nářečí je dochováno v *Homérových* epických básních *Iliadě* a *Odysseji* (9./7.stol.). Živá novoiónština je charakteristická především pro dílo historika *Hérodotá* (ok. 484–424). – Atické nářečí se s rozkvětem věd a umění, založeným na politickém a ekonomickém rozmachu Athén po vítězných válkách s Peršany, stalo od konce 5. stol. př. n. l. hlavním nářečím *spisovným*. Jím psali autoři tragedií *Aischylos* (ok. 525–456), *Sofoklés* (ok. 496–406), *Euripidés* (ok. 480–406), komedií *Aristofanés* (asi 446–po 388), dějepisci *Thúkýdidés* (ok. 455–406) a *Xenofón* (ok. 430–355), filozof *Platón* (427–347), z řečníků zvláště *Démostenés* (384–322).

Atičtina si uhájila své postavení i nadále; stala se obecnou řečí diplomatickou v rozsáhlých oblastech řeckého světa a za úřední řeč byla přijata i v říši pozdějších králů makedonských, Filippa a Alexandra. Vlivem jiných nářečí v ní nastaly různé změny a postupně tak dochází už koncem 4. stol. př. n. l. ke vzniku tzv. *obecné helénistické mluvy*, *koiné* (ἡ κοινὴ διάλεκτος). Ta pak pokračuje až do 6. stol. n. l. Psali v ní filozof *Aristotelés* (384–322), dějepisci *Polybios* (2. stol. př. n. l.) a *Plútarchos* (1. a 2. stol. n. l.) aj. Obecnou mluvou je psán i křesťanský *Nový zákon*.

Z koiné vzniká postupně přes střední období (od 6. do 14.–15 stol.) *novorečtina*.

V novořeckém období koexistovaly (a do jisté míry ještě dnes koexistují) dvě verze tohoto jazyka (tzv. *dojjazyčí*, *diglosie* < *διγλωσσία*): jedna v podstatě starořecká, vytvořená podle atičtiny, «čistá» (*katharevusa* < *καθαρεύσα*), druhá, «lidová» (*dimotiki* < *δημοτική*), založená na novořeckých dialektech, postupně nahrazující katareusu; od roku 1976 spisovný úřední jazyk Řecka.

Východní Slované měli živé obchodní styky s **Byzanci**, tj. se zemí, v níž byla převládajícím jazykem byzantská řečtina. Na místě původní antické obce *Byzantion*, založené v pol. 7. stol. př. n. l, bylo r. 330 n. l. za císaře *Konstantina I. Velikého* (asi 280–337) zřízeno centrum východní části římské říše, které bylo po svém zakladateli nazváno **Konstantinopol**. Trojím způsobem se vykládá dnešní jméno *Istanbul* (starším názvem *Cařihrad*). Ten se stal hlavním městem *byzantské říše*, která vznikla r. 395 n. l. rozdělením římské říše na východořímskou a západořímskou. Jádrem byzantské říše byla Malá Asie a řecké teritorium, ale v období rozmachu (10.–11. st.) ovládala Byzanc též Balkánský poloostrov, většinu Itálie, část severní Afriky i oblast na Pyrenejském poloostrově. R. 1206 bylo město Konstantinopol dobyto křižáky, v r. 1453 pak osmanským vojskem. Tím byla byzantská říše vyvrácena a K. se stává hlavním městem *říše osmanské*, která trvala 470 let – do r. 1923. Ještě dříve, v r. 1054, dochází k rozkolu, **schismatu**, mezi východní a západní křesťanskou církví, což mělo rozhodující vliv na celkový další civilizační a kulturní ráz evropského vývoje.

Pozdní a nová řečtina působila ve své mluvené podobě na jazyk Slovanů v oblasti **bulharsko-makedonské**. (Tak např. současná knižní bulharská odporovací spojka *aná* má původ v řeckém *ἀλλά* ‚ale, avšak‘, makedonská obsahová spojka *omu* je přejaté řecké *ὄτι* ‚že‘).

Bulharsko-makedonské nářečí okolí Soluně bylo zdrojem **staroslověnštiny** a její další fáze – **církevní slovanštiny**, o jejíž úloze viz VEČERKA 1973, 1984. Prostřednictvím těchto jazyků, které byly šířeny písmem založeným na řecké abecedě, se vliv staré i pozdější řečtiny projevuje zvláště ve vývoji jazyků **východoslovanských**, tj. ruštiny, ukrajinštiny a běloruštiny, z *jihoslovanských* pak především bulharštiny, makedonštiny a srbštiny.

5. ŘECKÉ PÍSMO A JEHO VLIV U SLOVANŮ

Už v 2. polovině 2. tisíciletí př. n. l. užívali Řekové pravděpodobně jednak písma krétského, jednak kyperského, vytvořeného původně pro zcela cizí jazyky. Bylo to písmo *slabičné* – každé jeho písmeno platilo za zvláštní slabiku. Pro řečtinu bylo málo vhodné, protože bylo nutno složité vyjadřovat souhláskové skupiny, kterých má řečtina hodně. Rozluštění tzv. **lineárního písma B** poskytlo důležité poznatky o dalším vývoji písma a o vzniku řecké abecedy (Sr. podrobně BARTONĚK 2007), kterou po r. 1000 př. n. l. přejali obyvatelé jižních řeckých ostrovů od *Foiničanů*. Foiničané, semitské etnikum, které žilo na území dnešního Libanonu, se vyznali dobře v námořní plavbě a obchodu, v důsledku toho byli velmi bohatí – získali posléze přízvisko „bankéři starověku“. Jejich vyspělé písmo